

Márton Áron, a XX. század püspöke

HARMADIK FORDULÓ

I.KÖZTÉR

Ki készítette az alábbi, Márton Áron püspököt ábrázoló szobrokat, és hol találhatók? Nevezzétek meg mindhárom alkotónak még egy-egy köztéri szobrát!

a.

b.

c.

6 pont

a.) Készítője: **Szervátiusz Tibor**. Csíkszentdomokoson, a Márton Áron Múzeum előtt látható.
Az alkotó más köztéri szobrai:

Tamási Áron síremléke (Szervátiusz Jenővel közös alkotás) – Farkaslaka

Magyar Oltár – Budapest, Kőbánya

b.) A szobrász neve: **Hunyadi László** (1933 –). Székelyudvarhelyen a Márton Áron téren található.

További szobrok:

1848-as agyagfalvi Székely Nemzetgyűlés emlékműve – Agyagfalva

Orbán Balázs szobra – Székelyudvarhely

c.) Készítője: **Bocskay Vince** (1949 –). Kolozsváron, a Szent Mihály-templom bejárata mellett található.

További köztéri alkotások:

Mikó Imre szobra – Sepsiszentgyörgy

Mikes Kelemen szobra – Zágón

Más szobrok megnevezését is elfogadtuk, amnyiben ellenőrizhető és helyes volt az információ.

II. „TÜKÖR ÁLTAL ...”

Készítsetek (mobiltelefonnal, videofelvevővel vagy más eszközzel) rövid (1-3 perces) *filmetűdöt!*, melyhez mottóul válasszatok egy számotokra érdekes, *érvényes üzenetet* hordozó Márton Áron-gondolatot.

20 pont

III. „OLY KORBAN ...”

Kivel/kikkel látható Márton Áron az alábbi képeken? *Milyen alkalomból* készülhettek a felvételek? Írjátok le 2-3 mondatban, mi jellemezte szerintetek Márton Áron és a képen látható személy(ek) viszonyát!

a.

b.

¹ „A hagyományos játékfilmnél jóval rövidebb, formai, elbeszéléstani értelemben szabadabb, kötetlenebb filmtípus, amely gyakran személyes tartalmak keretétől szolgál.” (A meghatározás forrása: estiklopédia.hu)

c.

d.

12 pont

Pontoztuk a képen Márton Áron társaságában látható személyek helyes beazonosítását, a képen látható személyek közötti viszony rövid leírását, és a kép készítésének alkalmára vonatkozó indoklást. Ez utóbbi szempontot tekintve nem voltunk nagyon szigorúak: Az a. képnél Bukarest – egyházi vezetők találkozója/Gyulafehérvár – Ceausescu látogatása a Székesegyházban, a b. képnél Kolozsváron püspökszenteléskor/ szülőfalujában látogatás alkalmával, a d. képzén bérnakörút/körmenet (plauzibilis) változatokat is elfogadtuk, mert úgy gondoltuk, nem minden versenyzőnek volt egyenlő esélye kideríteni ezeket a részleteket.

- a. kép: **Nicolae Ceau escu** államelnök fogadja Márton Áront a romániai egyházfők protokolláris tisztelgésük alkalmával. Márton Áron hivatalból találkozott Nicolae Ceau escuval, de nem szerette őt, sokat szenvedett diktatórikus politikája miatt, mert a napi gyakorlat szintjén folyt az emberi jogok lábbal tiprása és a szólásszabadság korlátozása.
- b. kép: Márton Áron a szüleivel, **Márton Ágostonnal** és **Kurkó Juliannával** látható püspökké szentelése alkalmából, Kolozsváron. A püspök szülei az első sorban ülve nézték és sírták végig Áron fiúk felszentelését, és nagyon boldogok voltak. Márton Áron nagyon tisztelte és szerette szüleit, a család fontosságát személyes példájával is hangsúlyozta.
- c. kép: 1970-ben Rómába, ahol találkozott **VI. Pál pápával**. Bár nagyon tisztelte VI. Pál pápát, úgy látta, hogy a kommunista diktatúrának és a kommunisták módszereinek ismeretében nincs remény a kompromisszumos megoldásokra.
- d. kép: **Mailáth Gusztáv Károly** erdélyi püspökkel látható egy bérnaút alkalmával. Mailáth püspök Márton Áron felfedezője és mestere volt. Ő szentelte pappá 1924. július 6-án Gyulafehérváron.

IV. JELKÉP

Milyen Márton Áronhoz köthető kiadványt illusztráltak az alábbi allegorikus metszettel? Szerintetek mi a kép jelentése, és hogyan függ össze a szóban forgó kiadvánnyal?

5 pont

A kép az 1933-ban elindult, **Erdélyi Iskola** pedagógiai folyóirat borítóján volt látható, melyet Márton Áron és György Lajos indított útjára, és szerkesztett. A képen egy viharban evező, erős férfi látható, szimbolizálva azt, hogy a kor tanárai és diákjai nehéz időkben élnek meg, és ezekben az időkben is ki kell tartaniuk, és tovább kell evezniük, bármekkora is a vihar. Ehhez nyújtott segítséget a folyóirat, mely minden réteget (tanultakat és kevésbé tanultakat) célzott meg, hogy az erdélyi magyarság szellemileg, lelkileg felemelkedhessen a keresztény szellemű nevelés és oktatás által. Úgyis megfogalmazhatjuk, hogy "az evezéshez nyújtottak segítséget" ezáltal.

V. ROKONOK

Ki az a XX. századi felvidéki magyar politikus, aki Kassa városának képviselője volt a prágai parlamentben, és az első bécsi döntést követően tudatosan vállalta azt, hogy a Tiso-féle Szlovákiában maradt maroknyi magyarság képviselője és jogvédője legyen? Hogyan állítható párhuzamba az ő élete, életének néhány momentuma Márton Áronéval? (Fejtsétek ki a választ legtöbb 500 leütésnyi terjedelemben.)

10 pont

Gróf Esterházy János és Márton Áron püspök között rokon vonások fedezhetők fel. Mindketten a határokon kívülre szorult magyarság érdekeiért küzdöttek. Esterházy János politikájának célja a Szlovákiában élő magyarok létének, boldogulásának megteremtése volt, a püspök pedig Erdélyben harcolt hasonló célokért. Emellett mind a ketten elítélték a zsidók üldözését, Esterházy a szlovák parlamentben szavazott a zsidók deportálása ellen, míg Márton a szószékről prédikálva állt ki mellettük. Mindketten a kommunista rendszer áldozatai, koholt vádak alapján ítélték el őket: Esterházyt előbb Szibériába hurcolták, majd végigjárta Csehország börtöneit, amíg Márton Áron is évekig volt fogságban végigjárva Románia börtöneit.

VI. VALLÁS ÉS NEMZETISÉG

Az alábbi idézetek alapján fejtsétek ki, milyen a viszony vallás és nemzetiség között Márton Áron értékrendjében. Felhasználhatjátok a megismert Márton Áron-életrajzokat és Márton Áron-szövegeket is. (Maximális terjedelem: 1000 leütés.)

- a. „Aki jó katolikus, nem lehet népének rossz fia; aki megbízhatatlan fia népének, melybe született, megbízhatatlan Isten előtt is. (...) És mindig gyanús az olyan, aki hangosan katolikus, vagy úton-útfélen a nemzetiségével kérkedik. A melldőngető, hetvenkedő, fennhangon magyarkodó magyarok teszik fajuknak a legrosszabb szolgálatot – ismerjük ezt a fajtát, kelleténél több van belőle –, és a hangos, a katolikus voltukat folyton lobogtató, a katolikusságukkal mindenütt előretolakodó farizeusok rontják legjobban a katolicizmus hitelét.”
- b. „... a legújabb kor lelkiiségének egyik legveszedelmesebb megrontója a nemzetiségi kérdés kiélezése volt. Az elfajulás azzal kezdődött, hogy egyoldalú túlzással a nemzetnek központi jelentőséget tulajdonítottak, és ebből kiindulva megengedhetőnek tartották, hogy a nemzeti érdekek minden más érdeket alárendeljenek.”
- c. „Bölcsőm közönséges deszkából volt összezárva, amilyen lesz a koporsóm is. De fáját a csíki hegyekből vágták, ahol az őrt álló fenyőerdők koszorúja gyökerével sziklába kapaszkodik, s makacsul állja a viharok tépését; ahol az emberek századok óta küzdenek a mostoha életviszonyokkal, mert tudják, hogy a sötét borulat mögött is ott van Isten, s beléje vetik bizalmukat. Innen jöttem, s nem hoztam mást, csak halálos szerelmet népem és az emberek iránt, s a katolikus hitet, melyet hitvalló és hitükből élő nemzedékek a Csíksomlyói Mária lábainál mélyítettek el és örökítették át a századok során.”
- d. „Ahogy Erdély földjén a hegyek völgyekkel, a mezők erdőkkel, hófödte bércek a síksággal váltakoznak, éppen úgy váltakoznak a népek Erdély földjén, ahol három nyelven beszélnek, és hatféle szertartás szerint imádják az Istent, de van a krisztusi evangéliumnak olyan ereje, amely hozzásegít ahhoz, hogy különféle ellentétek összhangba olvadjanak fel, és a testvéri együttműködés útját egyengessék”

20 pont

Márton Áron óva int a csak túlzó külsőségekben megnyilvánuló magyarkodástól és farizeusságtól. Az újszövetségi példabeszédet a magyarságra is érvényesnek tartja: a farizeus közvetlenül az oltár előtt azt köszöni meg Istennek, hogy ő különb a vámosnál, míg a vámos a templom végében meghajol és a mellét verve bánja meg bűneit. Jézus rávilágít, hogy a vámos megtisztulva tért haza, a farizeus viszont nem.

Márton Áron magyarként és katolikusként (a reménytelennek látszó időkben is) kitart amellett, hogy Erdély földjén békében megférnek egymás mellett a különböző népek és felekezetek. Azt vallotta, hogy a keresztény értékrend a legelső, és akkor nem lehetséges az, hogy bárki gyűlölje felebarátját csak azért, mert magyar vagy román stb. A gyűlölködés helyett szeretetre, együttműködésre van szükség.

Végül Márton Áron azt is vallotta, hogy aki igaz katolikus, annak ki kell tartania nemzete mellett: ha Isten magyarnak teremtette Erdélyben, akkor meg kell maradjon magyarnak a szülőföldjén – ahogyan a csíki fenyő is helyén marad az idők viharaiban.

VII. CÉLKERESZTBEN

Az alábbiakban részleteket láthattok a **Securitate** (román állambiztonsági szerv) által Márton Áron nevére kiállított egyik megfigyelési dossziéból.

1. A négy itt közölt dokumentum közül melyik milyen titkosszolgálati módszerrel készült? (A román nyelvű dokumentum szövegét magyarra fordítottuk.)

4 pont

- a) követés
- b) levelezés ellenőrzése és titkos cenzurája
- c) hírszerző hálózat
- d) technikai nyomozati eszközökkel lehallgatott beszélgetés jegyzőkönyve

2. Véleményetek szerint mi volt a megfigyelés célja? Maga a megfigyelés hogyan befolyásolhatta a megfigyelt célszemély életét? Válaszotokban hivatkozhattok Márton Áron életrajzára, a megadott szakirodalomra, de akár szépirodalmi vagy filmes példákra is. (Max. 500 leütés!)

A megfigyelés célja, Márton Áron minden tevékenységének ellenőrzése, valamint azok esetleges felhasználása a püspök ellen. A megfigyelés negatívan befolyásolta életét: próbáltak az életére törni, házi őrizetben, folyamatos megfigyelés alatt tartották, a püspöki palotában lehallgatókészülékeket helyeztek el. Nem tudta, kiben bízhat, ki előtt beszélhet nyíltan. Egy esetben a szobákat is kispapjaival festette ki, mert attól tartott, hogy idegen emberek újabb készülékeket helyezhetnek el az épületben. A fontos beszélgetéseket, ha csak lehetett, a kertben folytatta le. Ha Márton Áron püspök megfigyelésének eszközeit és módszereit filmes példákkal akarjuk illusztrálni, leginkább *A mások élete* című filmmel tehetjük meg ezt. Bár a filmben a megfigyelt személynek csak utólag jut tudomására, hogy hónapokon át megfigyelés tárgya volt, a film mégis segít abban, hogy magunk előtt lássuk a kommunista rendszer megfigyelési technikáit és azok alkalmazását.

a.

Gyulafehérvár, 1960 dec. 10.

kedves fiam,

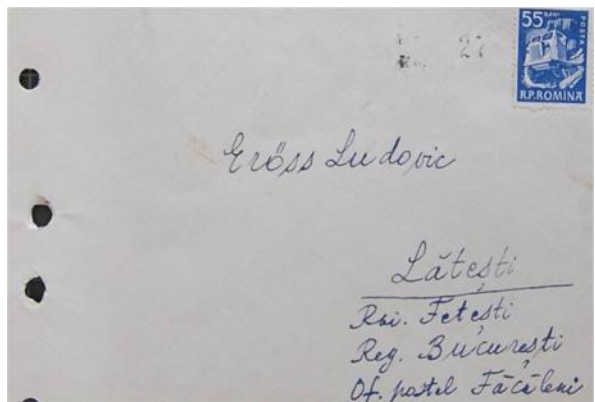
1. évi dec. 3-rol kelt leveledből értesültem a helyzetekben beállott változásról. Habár az egyházmegye tovább is kénytelen nélkülözni munkádat, mégis örvendek a változásnak a reméltem, hogy nagyobb nehézségektől meg leszél kímélve. Az Isten szeretetnek minden javára válik, és adjon erőt a szolgáljon vigasztalásodra az a tudat, hogy mindenhol szolgálhatjuk Isten ügyét.

Az egyházmegye természetesen kötelességének érzik, hogy legalább a legszükségesebb támogatást megadja Nektek. Azokról, akik előttetek jöttek, havi 300 lej és öt kiló élelmiszer küldésével próbálunk gondoskodni, a ezt folytatjuk tovább.

Megad a karácsonyi plébánia fogja a havi jénebegélyt és csomagot Mildeni László Péternek adni. Ugyancsak 8 fogja bezárni és megküldeni mindazt a ruhaneműt is, amire most szükséged lesz. Minderre utasítást adtam, de jó volna, ha Te közvetlenül is megírnád Várshelyre, hogy milyen ruhadarabokra van szükséged. Írtam irhatos, mert a papság szívesen vállalja ezt a testvéri kötelességet.

Ha pórtva a gyors-segélyként küldtem címzetre 500 lej és egy kis csomagot, hogy Brússnak legalább némi jelét adjuk.

Brúss Lejének

b.

C.

Ind.340
Agent:"APULUM"
Primit:Opt.Bartha Carol
Data:14.VII.1961
Locul:Alba Iulia
Lucrează în acțiunea "MURES"
Durata intilnirii
ora 14,45 - 15,50

129

NOTA INFORMATIVA

1. La 3 iulie preotul BODO ANTON din Călărași-Tirza a fost la episcop. A cumpărat vin bisericesc.

2. In 4 iulie au fost la episcop următorii preoti: JENAKI FRANCISC din Crastie, a cerut concediu de vară și a primit.

- Preotul PROHASZKA IULIU din Tușnadăl Nou raion Ciuc.Locuința cantorului a fost ocupat pentru dispensar medical in satul Tușnad, pe care el administrează.In problema chiriei nu vor să facă contract.

- Preotul BELEKI DEZIDERIU din Eremitul raion Tg. Mures.A cerut aprobare ca in timpul concediului de vară să poată părâsi parohia.

- Ajutorul preot BODO PETRE din Gheorgheni.A însoțit un băiat pentru examenul de admitere la școala de cantori.

- Preotul SIMON STEFAN din Mociu raion Cluj, Si-a cerut transferul.

- Preotul RONAI ALAJOS din Năsăud, a cerut ajutor pentru repararea bisericii.

3.La 6 iulie preotul SALAMON LUDOVIC din Săuca rai. Tirnăveni, a adus un copil la examenul de admitere din școala de cantori.

Profesorul BLEBY LUDDVIC in această zi a plecat la Arad în concediu.

4.La 10 iulie preotul LAEUD ANTON din Zăbala raion Tg.Secuiesc a fost la episcop. Si-a vizitat fratele care domiciliază la Alba Iulia.

Tot in această zi a fost la episcop preotul SZILAGYI STEFAN din Ernei raion Tg-Mures.A cerut aprobare pentru zugrăvirea bisericii. In filiala Foka au vindut locuința clopotarului a cerut aprobare si pentru asta.

5. La 12 iulie preotul din Zlatna a raportat că după demolarea parohiei(in locul căreia a fost construit in bloc) președintele Sfatului i-a atras atentia ca biserica să transporte

d.

ANEXA Nr.3. 342/ 22.01.958.
Ora: 11.55 - 13.10

J E G Y Z E T.

"MAROS": Isten hozta. Regen nem jart erre, pedig megiergerte hogy el jon.

DANKO: Nem tudtam hamarabb jonni mivel mi is nagyon el voltunk foglalva. Hogy erzi a kegyelmes ur magat egezsegileg

"MAROS": Koszonom eleg turletoen.Mi jot hozott?

DANKO: Hat ugy szoktak mondanni hogy jot mindeg kevesebbet mint rosszat. Ugy szoktak mondanni a katolikus egyház megyeben vagyis az Erdelyi egyházmegyeben, hogy csak kellemetlenség szarmazik abbol ha meg jelenik a megbizott.

"MAROS": Es nem igaz?

DANKO: Nem mindegy, mert vannak dolgok amit elbeszések alapján el lehet intezni. Es az a velemenym hogy vannak esetek mikor a megbizottak is bizonyos jo dolgokat tudnak csinálni. Vannak esetek mikor vitas problemak vannak a parochia es az allam hatalom szervei kozott. Elso sorban be kell jelentsem hogy a fizetsekkel kapcsolatos dolgokat meg nem tudtuk teljesesen meg oldanni.

A másik problema - ez az amiért mondtam, hogy minket sehoval sem varnak- utasított a vallas ugyl miniszterium, hogy hozzam a Gyula Felervari puspokseg tudomasara a LESTYAN ideglenes vissza vonasat Marosvasarhelyrol Dezsaknara. Afol volt.

Az oka, hogy nem foglalta el ottan a fereac rendi parochiat ahoval ki volt nevezve. Ezt irasba kuldtte le nekem a vallas ugyl miniszterium, hogy en szobelileg adjam at a puspok urnak. Es ugyanakkor kell kozoljem onnek a velemenyet a vallasugyl miniszteriummal.

"MAROS": Igen, Mikor kapta ezt?az utasitast?

DANKO: Januar 16-an de meg 57-es iktato számmal es kerik hogy a puspok ur adjon utasitast erre vonatkozolag.

"MAROS": En nem adok utasitast egyszeruen azert mert Marosvasarhelyen szuksege van papra es lehetetlennek tartom hogy ~~ennek~~ a departement teljesen figyelmen kívül hagyja azt, hogy a pap lelki pasztor. Oneki ott gyontatni kell, predikalni kell

A román nyelvű (c.) dokumentum fordítása (részlet):

(Megjegyzés: A személyneveket meghagytuk abban a formában – románosított írásmóddal –, ahogyan az eredeti dokumentumban használták.)

Ügynök: "Apulum"

Átvette: Bartha Carol százados

Dátum: 1961. VII. 14.

Hely: Gyulafehérvár

A "Maros" akcióban foglalkoztatva

A találkozó időtartama: 14.45-től 15.50-ig

Tájékoztató jegyzék

1. Július 3-án Bodo Anton harasztosi plébános volt a püspöknél. Misebort vásárolt.
2. Július 4-én a következő papok voltak a püspöknél:
 - Jenaki Francisc Szászvárosból, nyári szabadságot kért és kapott.
 - Prohaszka Luliu Újtusnádról (Csík rajon). A kántor lakását, melyet adminisztrál, lefoglalták orvosi rendelés számára. A bérletért nem akarnak díst kötni.
 - Teleki Dezideriu Nagyernyér (Marosvásárhely rajon) engedélyt kért, hogy a szabadsága ideje alatt elhagyhassa a parókiát.
 - Bodo Petre segédlelkész egy fiút kísért el felvételizni a kántoriskolába.
 - Simon Stefan Mócsról (Kolozs rajon) áthelyezését kérte.
 - Ronai Alajos Naszódról segítséget kért a templom felújításához.
3. Július 6-án Salamon Ludovic sz. demeteri (Küküllő rajon) plébános hozott egy gyermeket a kántoriskolai felvételire. Eledy Ludovic tanár ezen a napon elutazott Aradra szabadságra.
4. Július 1-jén Labud Anton plébános Zaboláról (Kézdi rajon) volt a püspöknél. Meglátogatta a testvérét, aki Gyulafehérváron lakik. Ugyanezen a napon Szilagyi Stefan nagyernyei plébános volt a püspöknél. Engedélyt kért a templom kifestésére. Póka filiában eladták a harangozó lakását, erre is engedélyt kért.
5. Július 12-én a zalatnai pap jeletette, hogy a parókia lerombolása után (melynek helyén tömbház épült), a tanácselnök felszólította az egyházközségeket, hogy szállítsa....

Hasznos tudnivalók a feladatlap megoldásával kapcsolatban:

1. A honlapon található könyvészetet újabb forrásokkal bővítettük, ezeket szíves figyelemetekbe ajánljuk.

2. A II. „Tükör által...” feladat megoldásaként megszülető *kisfilmet* feltölthetitek egy videomegosztó oldalra (pl. youtube.com), ez esetben csak a hivatkozást (linket) kell elküldönnetek nekünk e-mailben. Ha ez nem sikerülne, elküldhetitek a filmet egy nagyfájlküldő szolgáltatással (pl. mammutmail.com vagy wetransfer.com) a martonaronmuzeum@martonaronmuzeum.ro címre.